

Posudek vedoucí práce na bakalářskou práci Marie Němcové *Znaky pro stanice pražského metra: motivace a fundace*

Hana Prokšová, Ústav jazyků a komunikace neslyšících FF UK, 2018

Hlavním cílem bakalářské práce Marie Němcové bylo soustředit znaky používané v českém znakovém jazyce (ČZJ) pro označení názvů stanic pražského metra a tyto názvy pečlivě popsat z hlediska jejich utváření. Pro to autorka nejprve vytvořila teoretické podloží, v němž představila oblast proprií, toponym a hodonym v češtině i znakových jazycích a způsoby utváření takových pojmenování v obou jazykových skupinách. Popsala chápání procesů motivace a fundace v češtině a navrhla vlastní pojetí těchto vztahů v (českém) znakovém jazyce. Hlavní část práce byla tvořena systematickým popisem sesbíraného materiálu. Předkládaná verze práce je verzí druhou, upravenou na základě první, neúspěšné obhajoby práce. Podotýkám, že jsem osobně byla v mezích hodnocení bakalářské práce spokojena již s první verzí práce, stávající podoba je pak podle mého soudu o to kvalitnější.

Autorka při přepracování postupovala samostatně a snažila se maximálně zohlednit nedostatky, jež byly vytýkány první verzi práce. V prvním posudku jsem poukazovala zejména na prvotní nedostatečnou propojenost textu a nenáležitou výstavbu výkladové části práce. V obou těchto bodech nyní autorka text propracovala, výkladovou část rozšířila a ucelila. Vhodně a nerozvláčně tak zabrousila i k tématům dynamiky v oblasti proprií (s. 13–14), které je pro pojmenování zastávek velmi zajímavé. Oproti první verzi práce autorka redukovala výklad témat souvisejících jen vzdáleně, někde se však přece jen odbočkám neubráníla. Osobně bych stále váhala, zda do výkladu o propriích ve znakových jazycích zařazovat rovněž propria jiného typu než toponyma (s. 15–16). Tam, kde to bylo účelné a možné, autorka připojila k výkladové části příklady z materiálu, kterým se zabývala. Tato strategie podle mého soudu značně přispěla k dojmu celistvosti celého textu a jeho plynulejšímu čtení.

V kontextu svého tématu se autorka popsala procesy motivace a fundace v češtině a pokusila se s využitím dostupných, zejména cizojazyčných zdrojů navrhnout, jak je pojímat v českém znakovém jazyce (s. 28–29); z tohoto pojetí pak vycházela při popisu materiálu. Tento úkol nebyl snadný a návrh, na němž jsem se podílela konzultacemi, a tudíž mi nepřísluší jej zde hodnotit, považuji za v dané chvíli dobrý výchozí bod pro možné budoucí diskuse odborníků v lingvistice znakových jazyků.

Ve výkladu o utváření slov v češtině mi na některých místech schází uvedení zdrojů, z nichž autorka čerpala konkrétní příklady (např. u abreviace, multiverbizace, zužování významu). Problematičtější by podle mého soudu bylo neuvedení zdroje při výkladu, jak k tomu došlo např. u derivace (s. 31–32). V práci se to neděje významně často, ale přesto i zde v posudku zopakuji výstražné upozornění, aby poctivé uvádění zdrojů autorka nepodceňovala. Nevelké nedůslednosti v práci se zdroji se, zdá se, objevují hlavně u výkladu procesů probíhajících v češtině, domnívám se proto, že pro autorku je i vzhledem k prioritnímu zájmu jejího studia nesnadné se zorientovat v pluralitě bohemistických či obecně lingvistických zdrojů. Přesto se neomezovala jen na zdroje snadno dostupné, ale dala si práci i s hledáním prací doplňujících. Osvojit si kvalitní práci se zdroji považuji obecně za nesamozřejmou dovednost, již je třeba postupně vylepšovat. Ve srovnání s první verzí práce se v tom autorka beze sporu posunula o krok dál.

Autorka nasbírala bohatý materiál od celkem deseti respondentů. Veškerý materiál je kvalitně natočen, sestříhán do množství jednotlivých produkcí a v práci zcela přehledně zpracován a označen tak, aby bylo možno bez hledání každý doklad zhlédnout. Popis dokladů je proveden promyšleně a systematicky, autorka u každého označení zastávky analyzuje všechny sesbírané varianty, uvádí způsob jeho artikulace, jakékoli vzájemné odchylky a určuje motivaci znaku, pod níž s vysvětlením

zahrnuje i způsoby vyjádření typu inicializace. Textu nesmírně prospělo i uvedení etymologie českého označení zastávky, protože takové srovnání vyjasňuje vzájemné vztahy pojmenování v obou jazycích a tím i motivaci vzniku samotných znaků. Autorka pochopitelně nikde netvrdí, že uživatelé ČZJ původní etymologii znají a vycházejí z ní, ale doplňuje ji pro vytvoření kompletního přehledu o motivaci vzniku názvu v češtině a v ČZJ.

Z posudku první verze práce musím pouze s uznáním zopakovat: Největší radost mám z toho, že se autorce povedlo získat data o znacích používaných pro dřívější názvy přejmenovaných stanic metra. Možná dnes ani nedokážeme docenit, jakou hodnotu pro onomastiku ČZJ zaznamenání těchto podob má. Mají-li práce našich studentů/studentek přispívat k poznatkům o komunitě neslyšících a o ČZJ, pak to podle mě Marie Němcová tímto zdánlivě okrajovým výsledkem svého zkoumání bohatě splnila a patří jí za to velký dík.

Styl autorky je civilní a srozumitelný, bez problémů dostojí požadavkům kladeným na odborný text bakalářské práce, ve srovnání s verzí první je tato druhá příjemněji čitelná. Po pravopisné a morfosyntaktické stránce je práce na velmi dobré úrovni. Nedostatky jsou sporé a spíše typografického charakteru: chybějící kurzíva (s. 23, 24), záměna spojovníku a pomlčky (s. 32), chybějící tečka za větou (s. 32), spojovník na konci řádku (s. 45) aj.

Budoucím čtenářům doporučuji materiál představený v této práci porovnávat s daty získanými pro bakalářskou práci Karolíny Škorpilové *Znaky českého znakového jazyka pro vybraná toponyma – pražské čtvrti* (2018).

Otázky k obhajobě:

Oceňuji nově přidanou zmínku o tvoření znaku pomocí klasifikátoru a propojení se zkoumaným materiálem. Autorka jako znaky pro označení zastávek, v nichž klasifikátor figuruje, jmenuje MALOSTRANSKÁ₂, LUŽINY₄, KARLOVO NÁMĚSTÍ₅, OPATOV₂ (s. 48). Prosím o stručné nastínění toho, jak takové znaky rozpoznávat od znak tvořených kompozicí. Vnímá autorka klasifikátory spíše jako prostředky derivace, části složenin, nebo jako zcela svébytný způsob tvoření znaků?

Autorka zjistila, že se ve zkoumaném vzorku objevují různé prostředky zkracování: zkratka iniciálová, kontrakční a zkracování pomocí zobrazení výrazných hlásek českého názvu. U poslední jmenované skupiny uvádí příklady „u stanice HÁJE₂ bylo využito hlásek H–J, u zastávky BOŘISLAVKA₂ bylo využito B–I a u stanice JINONICE₃J–C“ (s. 51). Má autorka nějakou teorii, podle jakého klíče byly hlásky v těchto názvech zvoleny?

Bakalářskou práci Marie Němcové hodnotím po úpravách jako zdařilé a komplexní dílo, které bohatě dostojí požadavkům kladeným na bakalářské práce. S radostí ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako lepší velmi dobře až výborně v závislosti na obhajobě.

Praha 7. srpna 2018

Hana Prokšová